

Baltiska flyktingströmmen ebbar ut för denna gång

Svensk dagsportion av mat motsvarar en veckas
tilldelning i Balticum

Över: Flyktingar komma i land. Under: Några småbåtar som kommit över Östersjön med flyktingar.

Den baltiska flyktingströmmen synes nu på allvar ha ebbat ut, och även om nya händelser och tragedier ännu komma att utspelas kring våra höstliga kuster, har dock situationen blivit sådan att mottagningsorganisationerna nu kunnat minska i beredskap och omfattning.

I Slite har bl. a. förläggningarna i de frikyrkliga kapellen utrymms, pappersmadrasser ha bränts, och det har skurats och fejats för att allt skall kunna återgå till den vanliga beredskapsordningen. Inte minst förläggningen i Frälsningsarmén för kvinnor och barn har fått ett högt betyg, och kåren med kaptenen som gott föredöme har dygnet runt biträtt flyktingarna med både råd och död, mest givetvis av det senare.

I hamnen är det lugnt och den gotländska dialekten är nu åter det allmänradande språket. En del båtar kvarligga förstås ännu, och vid Länna ligger ca 80 båtar uppe i småskogen och bida överksammas sina vidare ovissa öden. En och annan balt synes här gå och pyssla med de oftast inte alltför imponerande farkosterna, som dock äro de enda ägodelar de kunna kalla sina.

Syster Aina, och många andra medverkande helt säkert också, har åter ut att ibland ta igen sig vid aftonlampen, men ännu så sent som i onsdags kunde hon, för att ta ett exempel, inregistrera ett synnerligen förmåligt tillskott till den alljämt pågående klädinsamlingen. Det var ett par stora bärkläder fyllda med alldeles nya barnkläder för olika åldrar och som förfärdigats under de senaste veckorna av några fruar här på platsen. Att de skänkta kläderna komma till verklig nytta och även uppskattas, finns det otaliga bevis på. En gammal rar gumma fick en utomordentligt praktisk pläd och grät av tacksamhet samtidigt som hon med teckenspråk försökte visa hur bomberna exploderat där hemma och hur lugnt och skönt det var här i Ruotsi.

Samtidigt fordras det både omdöme och auktoritet vid utdelningen av kläderna, annars kan det gå ungefär som det gick ett par dagar som tillfälligtvis hade hand om utdelningen medan de ordinarie hade förhinder. Förrådet av herrkläder minskade grovaktande snabbt därför att damerna ej ansågo sig lämpade eller kanske ej kompetenta att närmare skärskåda och bedöma behovet av så pass internt manliga plagg.

Att det även vid noggrann kontroll kom att bli stor efterfrågan på herrunderkläder berodde mycket på att männen vid avfärden ofta bar kvinnorna och barnen långt ut genom det låggrundade vattnet fram till de väntande båtarna, och vid överfarten sulto de på de större båtarna uppe på däck, utsatta för de upphörligt översköljande vågorna.

Det är förresten lätt att tänka vilka upprörda scener som utspelades då

flyktingarna, som ofta i många hundratals befunno sig vid embarkeringsplatsen, gjorde sig redo för avfärd. Många måste, ibland kanske med våld, hindras från att följa med då båten redan var riskabelt djupt lastat. Många nära familjeband ha därvid för alltid brutits.

Egentligen endast en gång har det här i Slite förekommit att någon av flyktingarna har visat brist på anpassning och framställt större krav än som kan kallas lämpligt. Det var en mor som från det hon kom på kajen upphörligt fordrade uppässning och bl. a. för så gott som varje timme ville ha rena ombyten för sitt friska barn. Då man föreslog henne att hon själv skulle skölja upp och torka några plagg slog hon från sig med händerna och pekade på en av de strängt upptagna fruarna i mottagningskommittén. Som förmildrande orsak kan nämnas att hon i hemlandet varit mycket förmögen och van vid uppässning. På överresan, som var en av de svåraste, hade alla näst kasta bagaget överbord, ty situationen var så kritisk att en del av de ombordvarande varit redo att frivilligt lämna båten. Då allt bagage, bl. a. denna frus väska med guld och juveler hade försvunnit i vågorna, hade situationen förbättrats så pass att man kunde ta sig iland.

En annan liten episod som, trots sin obetydlighet, först verkade en smula chockerande, berodde på en f. ö. synnerligen välskapad ung dam, som strax efter det hon lyckligen kommit i land på en plats på nordligaste Gotland förhörde sig om möjligheterna att få

tag på närblekningsmedel. Situationen blev betydligt mänskligare, då man erfor att hon varit dansös på en stor teater och givetvis ansåg sig böra vara i så presentabelt skick som möjligt då kampen för tillvaron så fort sig göra lät skulle återupptagas.

Förplånaden med kronans kost som på sistone i regel förekom här lovordades allmänt, och en rektor vid en lanbrukshögskola ansåg att en dagsportion här motsvarade en veckas tilldelning i de baltiska städerna. Bönderna hade det förresten ej mycket bättre, alla familjer med upp till sju medlemmar fick exempelvis endast tillstånd att ha en ko. De övriga »köptes» av tyskarna för en summa av omkring tvåhundra mark stycket. Då ett kilo smör på svarta börsen betingade

ca trehundra mark är det lätt att förstå att tyskarna gjorde goda affärer.

Den nyssnämnde rektorn, som varit två dagar i Slite, tyckte inte om att vara överksam på kvällarna och var på jakt efter ett bibliotek, där han kunde få låna en »svensk språklära». En lämplig dylik fanns givetvis ej att tillgå men hans glädje var betydligt större än en nybliven gymnasists, då han till slut fick tag på en svensk-tysk lärobok.

Den 11 oktober hade han varit på genomresa i Riga som då stod relativt oskadad, men en annan balt som varit där några dagar senare berättade att förstörelsen vid tyskarnas reträtt varit synnerligen effektiv. För oss svenskar kan det intressera att höra att den stora elektriska kraftstationen i Kegums, den största i de baltiska staterna, som byggdes av svenska företag och i sin första utbyggnad var klar 1939, nu enligt denne balts utsago sprängts vid den tyska reträtten.

En grupp balter, vilka kunna hänföras till de intellektuella, ha stannat här i flera veckor och hjälpt till med matlagning och diskning, och då de för ett par dagar sedan avreste härifrån kunde de utkwittera en liten men kärkommen lön på två kronor om dagen. Karantänstiden har dessutom tillgodoräknats dem och de ha fått en begynnande hum om det nya landets språk och seder. Stor hjälp har hjälporganisationerna även haft av en lettisk läkare som genast ingrep, då han märkte att läkarbristen var tämligen kronisk. Skulle flyktingströmmen visa tecken att åter svälla är det troligt att han till allas belåtenhet kommer att placeras här som speciell flyktingsläkare.

Om flyktingströmmen skulle svälla, ja därom vet vi ingenting, men då freden en gång kommer, kommer också nya flyktingproblem och vem vet om vi då här i Sverige ej få en ström av flyktingar och fångar, som skapa problem mot vilka de hitillsvarande te sig synnerligen blygsamma, men som också kan ge oss en hedersam placering bland de uppbyggande krafterna i det olyckliga »efterkrigs-Europa».

mal som det inte var nå'n tvekan om, det va karnas mellanmal - god, närande och stumle- choklad, lagad på ÖRNKAKAO från Cloetta.

